

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 1596-65

Chișinău

5 februarie 2013

Biroul Permanent al Parlamentului

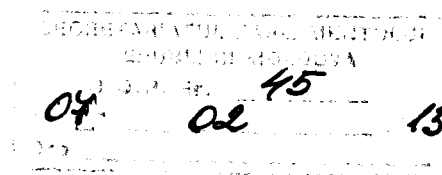
În temeiul articolului 73 din Constituția Republicii Moldova, se prezintă spre examinare proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.87 din 1 februarie 2013.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege - Ministerul Justiției.

- Anexa:
1. Hotărârea Guvernului nr.87 din 1 februarie 2013 - 2 ex
 2. Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002.
 3. Nota informativă.
 4. Raportul de expertiză anticorupție nr.17/3181 din 24 iulie 2012.

Cu respect,

Victor Bodiu,
/ **Secretar General al Guvernului**

ex: A Dabija tel.: 250280

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+373-22-250104

Fax:
+373-22-242696

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. 87

din 1 februarie 2013

Chișinău

**Cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea
și completarea Codului Penal al Republicii Moldova
nr.985-XV din 18 aprilie 2002**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002.

Prim-ministru

VLADIMIR FILAT

Contrasemnează:

Ministrul justiției

Oleg Efrim

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

**pentru modificarea și completarea Codului Penal
al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002**

În vederea ajustării legislației naționale la prevederile Statutului de la Roma a Curții Penale Internaționale, Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic. – Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74, art.195), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Se completează cu articolul 127¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 127¹. Persoana protejată de dreptul internațional umanitar
Prin *persoană protejată de dreptul internațional umanitar* se înțelege:

a) într-un conflict armat cu caracter internațional: orice persoană protejată în sensul Convențiilor de la Geneva din 12 august 1949 și al Protocolului Adițional I din 8 iunie 1977, în special bolnavii, răniții, naufragiații, prizonierii de război și persoanele civile;

b) într-un conflict armat fără caracter internațional: bolnavii, răniții, naufragiații, persoanele care nu participă direct la operațiunile militare și care se găsesc sub puterea părții inamice;

c) într-un conflict armat cu sau fără caracter internațional: membrii forțelor armate și combatanții părții inamice, care au depus armele sau care, din orice altă cauză, nu se mai pot apăra și care nu se aflau sub puterea părții inamice.”.

2. Articolele 130 și 135 vor avea următorul cuprins:

„Articolul 130. Mercenar

Prin *mercenar* se înțelege persoana special recrutată în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat, care ia parte la operațiunile militare în vederea obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerații promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia, care nu e nici cetățean al părții la conflict și nici rezident pe teritoriul controlat de o parte la conflict, nu e membru al forțelor armate a unei părți la conflict și nu a fost trimisă de către un stat altul decât partea la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv.”

„Articolul 135. Genocidul

Săvârșirea, cu intenția de a distruge, în întregime sau în parte, un grup național, etnic, rasial sau religios, a uneia din următoarele fapte:

- a) omorul membrilor acestui grup;
- b) vătămarea integrității corporale sau sănătății membrilor grupului;
- c) supunerea grupului la condiții de existență de natură să conducă la distrugerea fizică, totală sau parțială a acestuia;
- d) impunerea de măsuri vizînd împiedicarea nașterilor în cadrul grupului;
- e) transferul forțat de copii aparținînd acestui grup în alt grup, se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.”.

3. Se completează cu articolul 135¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 135¹. Infrațiuni împotriva umanității

(1) Săvârșirea, în cadrul unui atac generalizat sau sistematic lansat împotriva unei populații civile și în cunoștință de acest atac, a uneia din următoarele fapte:

- a) sclavia sau traficul de ființe umane;
- b) deportarea sau transferarea forțată, cu încălcarea regulilor generale de drept internațional, a unor persoane aflate în mod legal pe teritoriul unde a fost lansat atacul;
- c) arestarea sau altă formă de privare de libertate fizică, cu încălcarea dispozițiilor fundamentale ale dreptului internațional;
- d) torturarea unei persoane aflate sub paza făptuitorului sau asupra căreia acesta exercită controlul în orice alt mod, cauzîndu-i vătămări grave integrității corporale sau a sănătății, dureri sau suferințe psihice, care depășesc consecințele sancțiunilor admise de către dreptul internațional;
- e) violul, exploatarea sexuală, constrîngerea la prostituție, detenția ilegală a unei femei gravide în mod forțat, în scopul modificării compoziției etnice a unei populații, sterilizarea forțată sau orice altă formă de violență sexuală;
- f) persecutarea oricărui grup sau a oricărei colectivități determinate, prin privarea de drepturile fundamentale ale omului sau prin restrîngerea acestor drepturi, pe motive de ordin politic, rasial, național, etnic, cultural, religios sau sexual, ori în funcție de alte criterii universal recunoscute ca inadmisibile în dreptul internațional;
- g) provocarea dispariției forțate a unei persoane, în scopul de a o sustrage de sub protecția legii, prin răpire, arestare sau deținere, la ordinul unui stat sau organizații politice sau cu autorizarea, sprijinul sau permisiunea acestora, urmate de refuzul de a admite că această persoană este privată de libertate sau de a furniza informații reale privind soarta care îi este rezervată, ori locul unde se află, de îndată ce aceste informații au fost solicitate;
- h) aplicarea practicilor de apartheid;

i) alte fapte inumane cu caracter similar care cauzează cu intenție suferințe fizice sau psihice grave sau vătămări grave integrității corporale sau sănătății persoanei,

se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 ani.

(2) Săvârșirea, în condițiile indicate la alin. (1) a următoarelor fapte:

a) omorul unei sau mai multor persoane;

b) supunerea unei populații sau părți ale acesteia, în scopul de a o distruge în tot sau în parte, la condiții de viață menite să determine distrugerea fizică a acesteia,

se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.”.

4. Articolul 137 va avea următorul cuprins:

„Articolul 137. Infrațiuni de război împotriva persoanelor

(1) Săvârșirea, în cadrul unui conflict armat cu caracter internațional a uneia dintre următoarele fapte:

a) constrângerea, prin violență sau amenințare, a unei sau mai multor persoane prevăzute la art. 127¹ lit. a) la înrolarea în forțele armate inamice;

b) constrângerea cetățenilor părții inamice să ia parte la operațiunile militare îndreptate împotriva țării lor, chiar dacă ei erau înrolați în forțele armate ale acestei părți inamice înainte de începerea conflictului armat;

c) menținerea ilegală în detenție sau întârzierea nejustificată a repatrierii uneia sau mai multor persoane prevăzute la art. 127¹ lit.a);

d) transferul, direct sau indirect, de către un agent al părții ocupante a unei părți a populației civile căreia el îi aparține, în teritoriul ocupat, deportarea sau transferul de către acesta a populației civile a teritoriului ocupat sau a unei părți a acestuia în interiorul sau în afara teritoriului ocupat,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani.

(2) Expunerea în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional a unei persoane protejate de dreptul internațional umanitar la un pericol de moarte sau de vătămare gravă a sănătății cauzată prin:

a) efectuarea experiențelor de orice fel, care nu sînt determinate de un tratament medical, terapeutic, spitalicesc și cu privire la care persoana nu a consimțit în mod voluntar, expres și prealabil și nu sînt efectuate în interesul acesteia;

b) prelevarea de țesuturi sau organe în scopul transplantului, cu excepția prelevării de sînge sau piele în scop terapeutic, în conformitate cu principiile medicale general recunoscute și cu consimțămîntul voluntar, expres și prealabil al persoanei;

c) supunerea la metode de tratament nerecunoscute medical, fără ca acestea să fie necesare pentru sănătatea persoanei și fără ca ea să fi consimțit, în mod voluntar, expres și prealabil,

se pedepsește cu închisoare de la 8 la 12 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani.

(3) Săvârșirea în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional împotriva uneia sau mai multor persoane protejate de dreptul internațional umanitar a uneia din următoarele fapte:

a) cauzarea cu intenție de suferințe fizice sau psihice grave sau vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;

b) aplicarea torturii sau supunerea la tratamente inumane sau degradante, precum și mutilarea;

c) violul, exploatarea sexuală, constrângerea la prostituție, detenția ilegală a unei femei gravide în mod forțat, în scopul modificării compoziției etnice a unei populații, sterilizarea forțată sau orice altă acțiune violentă cu caracter sexual;

d) luarea de ostatici;

e) deportarea sau transferarea forțată, cu încălcarea regulilor de drept internațional, a unor persoane aflate în mod legal pe teritoriul unde are loc conflictul armat;

f) recrutarea și încorporarea copiilor de vîrstă mai mică de 18 ani, în forțele armate naționale, precum și determinarea acestora, prin orice mijloace să participe activ la operațiunile militare;

g) privarea de dreptul de a fi judecată de către o instanță legal constituită și imparțială, pronunțarea condamnării sau executarea acesteia fără respectarea unei proceduri legale și imparțiale, care să ofere garanțiile impuse de dreptul internațional,

se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani.

(4) Săvârșirea în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional a omorului uneia sau mai multor persoane protejate de dreptul internațional umanitar,

se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.”.

5. Se completează cu articolele 137¹ -137⁴ cu următorul cuprins:

„Articolul 137¹. Infrațiuni de război împotriva proprietății și altor drepturi

(1) Săvârșirea în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional a uneia din următoarele fapte:

a) distrugerea, însușirea sau confiscarea de bunuri ale părții inamice, cu încălcarea dreptului internațional și fără ca aceasta să fie justificată de necesitățile militare;

b) jefuirea unui/unei localități, inclusiv în cazul în care acesta/aceasta este luat/luată cu asalt,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 de ani.

(2) Declararea în cadrul unui conflict armat cu caracter internațional a drepturilor și acțiunilor unui sau mai multor cetățeni ai părții inamice, ca fiind stinse, suspendate sau inadmisibile în justiție,

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

(3) Jefuirea răniților sau a celor căzuți pe câmpul de luptă săvârșită în timpul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional,

se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani.

Articolul 137². Utilizarea mijloacelor interzise de ducere a războiului

Utilizarea în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional a:

a) otrăvii sau armelor otrăvitoare;

b) gazelor asfixiante, toxice sau asimilate și oricăror lichide, materii sau procedee similare;

c) armelor, proiectilelor, materialelor de natură să cauzeze suferințe fizice inutile;

d) gloanțelor care se dilată sau se aplatizează cu ușurință în corpul uman, precum sînt gloanțele al căror înveliș dur nu acoperă în întregime mijlocul sau sînt perforate de tăieturi,

se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 de ani.

Articolul 137³. Utilizarea metodelor interzise de ducere a războiului

(1) Rănirea unei persoane prevăzute de art. 127¹ lit. c) sau rănirea prin recurgerea la perfidie a unui membru al forțelor armate inamice sau a unui combatant al forțelor inamice, săvârșite în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional,

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 8 ani.

(2) Declararea în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional că nu va fi îndurare pentru învinși,

se pedepsește cu închisoare de la 7 la 12 ani.

(3) Declanșarea în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional a unui atac:

a) împotriva populației civile sau unor civili care nu participă direct la ostilități;

b) împotriva bunurilor cu caracter civil protejate de dreptul internațional umanitar, în special clădirilor consacrate cultului religios, învățămîntului, artei, științei sau acțiunilor caritabile, monumentelor istorice, spitalelor și locurilor unde bolnavii sau răniții sînt adunați, precum și împotriva localităților, locuințelor sau construcțiilor care nu sînt apărute și care nu sînt folosite ca obiective militare;

c) împotriva personalului misiuni de ajutor umanitar sau de menținere a păcii, a instalațiilor, materialului, unităților sau vehiculelor folosite în cadrul acesteia, conform Cartei Națiunilor Unite, cu condiția ca acestea să aibă dreptul la protecția pe care dreptul internațional umanitar o garantează civililor și bunurilor cu caracter civil;

d) împotriva clădirilor, materialului, unităților și mijloacelor de transport sanitar și a personalului care folosește semnele distinctive, prevăzute de convențiile de la Geneva;

e) știind că acesta va cauza pierderi de vieți omenești în rândul populației civile, răniri ale persoanelor civile, pagube bunurilor cu caracter civil sau daune extinse, de durată și grave, mediului înconjurător care ar fi vădit disproportionat în raport cu ansamblul avantajului militar concret și direct așteptat,

se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani.

(4) Utilizarea în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional a :

a) metodelor de luptă de natură să cauzeze suferințe fizice inutile;

b) înfometării intenționate a civililor, prin privarea acestora de bunurile indispensabile supraviețuirii sau a împiedicării intenționate a acestora de a primi ajutoare, contrar dreptului internațional umanitar,

c) unei persoane protejate de dreptul internațional umanitar pentru a evita ca anumite puncte, zone sau forțe militare să nu fie ținta operațiunilor militare ale părții inamice,

se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani.

(5) Omorul uneia sau mai multor persoane prevăzute la art. 127¹ lit. c) săvârșit prin recurgerea la perfidie în timpul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional,

se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 ani sau detențiune pe viață.

Articolul 137⁴. Utilizarea fără drept a semnelor distinctive de drept internațional umanitar

Utilizarea fără drept a semnelor distinctive prevăzute de convențiile de la Geneva, a pavilionului parlamentar, drapelului, insinelor militare sau a uniformei inamicului sau ale Organizației Națiunilor Unite, ca mijloc de protecție în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional dacă aceasta a provocat:

a) o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății uneia sau mai multor persoane;

b) decesul uneia sau mai multor persoane,
se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 ani.”.

6. Articolul 138 va avea următorul cuprins:

„Articolul 138. Inacțiunea sau darea unui ordin vădit ilegal în timpul unui conflict armat

(1) Executarea unui ordin vădit ilegal orientat spre săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.135-137⁴,

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

(2) Darea de către superiorul ierarhic sau de către persoana care deține comandamentul forțelor armate unui subordonat în timpul unui conflict armat cu

sau fără caracter internațional a unui ordin vădit ilegal, orientat spre săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.135-137⁴,

se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani.

(3) Neexercitarea sau exercitarea necorespunzătoare a controlului convenit de către un șef militar sau de persoana care deține comandamentul forțelor armate care a condus la săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.135-137⁴,

se pedepsește cu închisoare de la 6 la 12 ani.”.

7. Articolul 143 se exclude.

8. Articolul 303:

la alineatul (1), după cuvintele „instanțele de judecată” se completează cu cuvintele „sau de instanțele judecătorești internaționale”;

la alineatul (2), după cuvintele „organelor de urmărire penală” se completează cu cuvintele „sau a personalului instanțelor judecătorești internaționale ”.

9. La articolul 312 alineatul (1) se completează cu cuvintele „în instanța de judecată sau în fața instanței judecătorești internaționale.”;

10. La articolul 314 dispoziția alineatului (1) se completează cu cuvintele „în cadrul urmăririi penale, judecării cauzei în instanța de judecată sau în instanța judecătorească internațională”.

11. La articolul 364 alineatul (6) se exclude.

12. Articolele 389-393 se exclud.

Președintele Parlamentului

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale a fost ratificat de Republica Moldova prin Legea nr. 212 din 9 septembrie 2010. Conform art. 17 din Statutul Curții Penale Internaționale (în continuare – Statutul CPI), jurisdicția Curții este una complementară față de cea a instanțelor naționale ale statelor ce au ratificat Statutul.

În consecință, urmare a ratificării Statutului de către Republica Moldova era necesară alinierea legislației penale naționale la standardele acestuia, în scopul facilitării exercitării propriei competențe și asigurării unei compatibilități depline între prevederile Statutului de la Roma și cele ale Codului penal al Republicii Moldova. Acest imperativ a fost de altfel recunoscut și de alte state ce au ratificat Statutul CPI și care, fie au recurs la modificarea codurilor penale, fie au creat un Cod al infracțiunilor internaționale, așa cum este cazul Germaniei.

Totuși, la momentul ratificării nu au fost operate modificările necesare în legea penală. Astfel, analizând în prezent prevederile legii penale naționale putem constata că, doar o parte din dispozițiile Statutului CPI își găsesc reflectare în Codul penal în Capitolul I și Capitolul XVIII din Partea specială. Aceste prevederi au însă un caracter mult prea general, iar în unele cazuri conțin prevederi eronate. Din aceste considerente este evidentă necesitatea elaborării unui proiect de Lege pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, care ar asigura conformitatea acestuia reglementărilor Statutului CPI.

Concomitent, ținem să menționăm că, necesitatea modificării legii penale și anume, în partea ce reglementează infracțiunile de război, infracțiunea de genocid, derivă și din alte obligații internaționale pe care Republica Moldova și le-a asumat o dată cu ratificarea Convențiilor de la Geneva din 1949, Protocoalelor adiționale la acestea, Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 1948, precum și a altor tratate internaționale care interzic aplicarea unor metode sau mijloace de ducere a ostilităților.

Republica Moldova ratificând Convențiile de la Geneva și Protocoalele adiționale la acestea și-a asumat obligația de a lua orice măsură legislativă necesară pentru stabilirea sancțiunilor penale menite să fie aplicate persoanelor care au comis, sau au dat ordin să se comită, oricare dintre infracțiunile grave prevăzute de Convenții. Astfel, pentru implementarea efectivă a obligațiilor asumate nu este suficientă doar însumarea globală a tuturor infracțiunilor de război într-un singur articol, fiind necesară o individualizare separată a fiecăreia. Acest fapt ar corespunde și exigențelor principiului clarității normelor juridice. Mai mult ca atât, luând în calcul consecințele juridice pe care le implică normele penale, este cu atât mai evident necesar ca acestea să fie previzibile și clare. Totuși, dacă facem o analiză comparativă a prevederilor existente în Codul Penal (atât Capitolul I, cât și Capitolul XVIII din Partea specială) și încălcărilor grave din tratatele de drept internațional umanitar putem constata că Codul Penal al RM, în redacția sa acoperă doar o mică parte din prevederile Convențiilor de la Geneva.

În ce privește Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid, relevăm că, în art. V al acesteia se prevede că părțile contractante se angajează să ia, în conformitate cu constituțiile respective, măsurile legislative necesare pentru asigurarea aplicării dispozițiilor Convenției și mai ales să prevadă sancțiuni penale eficace care să afecteze într-adevăr persoanele vinovate de genocid. Republica Moldova a prevăzut în Codul penal o componentă separată, care incriminează genocidul (art. 135 CP), însă redacția acesteia nu corespunde în totalitate prevederilor Convenției.

În scopul soluționării problemelor invocate mai sus și creării premiselor pentru asigurarea respectării angajamentelor asumate de Republica Moldova o dată cu ratificarea tratatelor din domeniul dreptului internațional umanitar, a fost elaborat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova.

Descrierea detaliată a modificărilor și completărilor propuse sînt prezentate detaliat în punctele ulterioare ale prezentei note informative.

2. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

1. O primă modificare se referă la completarea Codului penal cu **articolul 127¹ „Persoana protejată de dreptul internațional umanitar”**. Oportunitatea acestei completări derivă nemijlocit din necesitatea asigurării unei interpretări uniforme a noțiunii de persoană protejată de drept internațional umanitar, utilizată pe larg în modificările propuse la Codul penal (art. 137, 137³).

2. Expunerea **articolul 130 „Mercenar”** în redacție nouă are drept scop aducerea acestei norme în conformitate cu prevederile art. 47 al Protocolului Adițional I la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale din 8 iunie 1977 (în continuare – PA I), la care Republica Moldova este parte.

3. În privința **infracțiunii de genocid (Articolul 135 din Codul Penal)**, în considerarea obligațiilor asumate de Republica Moldova prin ratificarea Convenției privind prevenirea și reprimarea crimei de genocid, art. 135 din Codul Penal a preluat practic textul art. II al Convenției. Totuși, redacția acestuia nu corespunde în totalitate prevederilor Convenției menționate supra și ale art. 6 al Statutului CPI.

Conform art. 6 lit. d) al Statutului CPI și art. II al Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 1948, este considerată infracțiune de genocid, aplicarea măsurilor vizînd împiedicarea nașterilor în sânul unui grup național etnic, rasial sau religios, pe cînd art. 135 lit. c) din Codul penal al Republicii Moldova, incriminează luarea măsurilor pentru scăderea natalității în sânul grupului. În cazul literei d) redacția actuală a Codului penal incriminează traficul copiilor ce țin de un grup național, etnic, rasial sau religios, pe cînd art. 6 lit. e) al Statutului CPI și art. II lit. e) al Convenției prevede în calitate de infracțiune nu traficul, ci transferul forțat al copiilor dintr-un grup în altul.

Astfel, modificările propuse la art. 135 din Codul penal vizează o mai bună corelare a acestuia cu art. 6 din Statutul CPI și art. II din Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid.

4. Din cauza absenței în legea penală a unor prevederi referitoare la crimele contra umanității, proiectul prevede completarea Codului penal cu **articolul 135¹**, care reia, într-o formă adaptată, prevederile art. 7 din Statutul CPI.

Textul propus sistematizează 11 acțiuni distincte care sunt considerate crime contra umanității, care la rîndul lor au fost divizate în două categorii [(alin. (1)) și (alin. (2))] în dependență de gravitatea faptelor incriminate. Față de art. 7 din Statutul de la Roma, s-a renunțat la definirea termenilor în finalul articolului, noțiunile fiind explicate în mod suficient în cadrul fiecărei componente de infracțiune. De asemenea, nu s-au preluat din textul Statutului CPI unele sintagme, care nu au un sens clar în contextul legislației noastre. Cu titlu de exemplu ar putea fi amintită noțiunea de „sclavaj sexual”.

În ceea ce privește fapta prevăzută la lit. b) alin. (2) - supunerea unei populații sau părți a acesteia, în scopul de a o distruge în tot sau în parte, la condiții de viață menite să determine distrugerea fizică, totală sau parțială, a acesteia sau exterminarea cum este denumită ea pare, la o primă analiză, a se suprapune cu conținutul infracțiunii de genocid. Concursul de norme este, însă, doar unul aparent, căci, deși sub aspectul laturii obiective, cele două infracțiuni sunt asemănătoare, conduita incriminată în ipoteza genocidului, privește doar anumite grupuri, individualizate pe baza unor criterii expres prevăzute (rasial, etnic, religios etc.). În schimb, în cazul infracțiunilor contra umanității, grupul sau grupurile vor fi, de regulă, individualizate pe baza unor criterii politice sau sociale.

5. O parte din modificările propuse la Codul penal se referă, fie la revizuirea unor infracțiuni de război, care se regăsesc în Capitolul I „Infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război” și Capitolul XVIII „Infracțiuni militare” din Partea specială a acestuia, fie la completarea Codului penal cu noi infracțiuni de război.

Codul Penal al RM în prezent reglementează în Capitolul I din Partea specială doar cîteva prevederi care se încadrează în categoria crimelor de război și anume: art. 137 “Tratamentele inumane”, art. 138 „Încălcarea dreptului internațional umanitar” și art. 143 „Aplicarea mijloacelor și metodelor interzise de ducere a războiului”. Toate aceste prevederi însă, nu reprezintă altceva decît o încercare de incriminare globală a încălcărilor grave ale dreptului internațional umanitar în doar cîteva articole. Mai mult ca atît, în cazul articolului 138 se poate chiar preciza că, deși denumirea acestuia ar presupune că, acesta reglementează careva încălcări ale dreptului internațional umanitar, totuși conținutul acestui articol nu are legătură

cu denumirea, reglementînd de fapt răspunderea șefilor și altor superiori ierarhici în cazul în care au fost săvîrșite infracțiuni de război.

Codul Penal al RM mai face și o enumerare indirectă în Capitolul XVIII denumit "Infracțiuni militare" a unor fapte care întrunesc condițiile pentru a fi calificate în calitate de infracțiuni de război și anume: art.389 "Jefuirea celor căzuți pe cîmpul de luptă", art.390 "Actele de violență asupra populației din zona operațiilor militare," art.391 "Încălcarea gravă a DIU în timpul conflictelor militare" și art.392 "Folosirea cu perfidie a emblemei Crucii Roșii ca element protector în timpul conflictului armat". Dacă analizăm în parte fiecare infracțiune militară prevăzută în Capitolul XVIII se poate determina că, legiuitorul RM a purces la reglementarea globală a infracțiunilor de război. Un exemplu evident ar fi art.390 din Codul penal al RM care desemnează "Actele de violență asupra populației din zona operațiilor militare". Astfel, deși la prima vedere pare a fi vorba doar de un simplu act de violență asupra populației, totuși acest act la rîndul său poate include: lansarea intenționată de atacuri știind că el va cauză pierderi de vieți omenești; rănirea persoanelor civile; lansarea intenționată de atacuri împotriva populației civile în general sau împotriva civililor care nu participă la ostilități etc. La rîndul său art.391 al Codului Penal al RM amintește de încălcările grave a DIU în timpul conflictelor armate, care ar putea include majoritatea încălcărilor grave ale Convențiilor de la Geneva.

Totuși, lista acțiunilor incriminate de articolele sus-menționate nu corespunde nici pe departe, cu lista încălcărilor grave prevăzute de Convențiile de la Geneva și protocoalele adiționale la acestea, sau cu cea a „crimelor de război” prevăzute de art. 8 al Statutului CPI.

Astfel, în vederea sistematizării prevederilor legii penale care incriminează infracțiunile de război, precum și asigurării transpunerii în legislația națională a prevederilor Statutului de la Roma, Convențiilor de la Geneva și Protocoalelor adiționale la acestea, se propune **revizuirea conținutului art. 137 din Cod penal și, respectiv, completarea Codului penal cu patru componente de infracțiune noi (art. 137¹ – 137⁴)**. De fapt, s-a încercat a se diviza infracțiunile de război în câteva categorii:

- infracțiunile de război împotriva persoanelor (art. 137);
- infracțiunile de război împotriva proprietății și altor drepturi (art. 137¹);
- utilizarea mijloacelor interzise de ducere a războiului (art. 137²);
- utilizarea metodelor interzise de ducere a războiului (art. 137³)
- utilizarea fără drept a semnelor distinctive de drept internațional umanitar (art. 137⁴).

Avantajul acestei metode de sistematizare a infracțiunilor de război este crearea unui text accesibil, evitându-se repetările în text a acelor fapte, care pot fi comise atît în cadrul unui conflict armat internațional, cît și fără caracter internațional. De asemenea, în procesul de sistematizare a noilor infracțiuni propuse s-a luat în considerație tendința actuală a instanțelor penale internaționale de a pune semnul egalității între infracțiunile de război comise într-un conflict, indiferent dacă are sau nu caracter internațional. Distincția după caracterul conflictului armat este totuși făcută acolo unde ea se dovedește a fi necesară, în sensul că există particularități al unei sau alteia dintre categoriile de conflicte menționate. E lesne a fi precizat și faptul că, pe lîngă includerea anumitor dispoziții ce decurg din art. 8 Statutul CPI, art. 3 comun Convențiilor de la Geneva, cele patru Convenții de la Geneva din 1949, PA I și Protocolul adițional II de la Geneva, din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate fără caracter internațional (în continuare – PA II), au fost incluse și anumite dispoziții suplimentare care reprezintă consacrarea legislativă a unor norme din dreptul internațional cutumiar sau a unor norme ale altor tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

A. Astfel, o primă modificare se referă la expunerea **art. 137** în redacție nouă, care implică și o denumire nouă a acestui articol și anume „Infracțiuni de război săvîrșite împotriva persoanelor”.

Art. 137 alin. (1) literele a) și b) transpun în legislația penală națională prevederile art. 51 din Convenția a IV-a de la Geneva cu privire la protecția persoanelor civile în timp de război (în continuare - Convenția a IV-a de la Geneva), art. 49-57 din Convenția a III-a de la Geneva cu privire la tratamentul prizonierilor de război (în continuare – Convenția a III-a de la Geneva), precum și art. 23 lit. h) din Regulamentul anexă la Convenția a IV-a de la Haga din 1907 referitoare la legile și obiceiurile războiului terestru, care interzic constrîngerea persoanelor protejate să servească în forțele sale armate sau

auxiliare. Nu în ultimul rând este vorba și de art. 130 din Convenția a III-a și art. 147 din Convenția a IV-a, art. 8 par. 2 lit. a) pct. (v) și art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xv) din Statutul CPI care atribuie aceste acțiuni la categoria de infracțiuni de război.

Litera c) își are corespondent în conținutul art. 85 par.4 lit.(b) din PA I, art. 8 par. 2 lit. a) pct. (vii) din Statutul CPI, care consideră drept crimă de război „detenția ilegală”. Este necesar să se precizeze că, art. 3 comun Convențiilor de la Geneva, precum și Protocoalele adiționale I și II la acestea din urmă solicită aplicarea unui tratament uman față de toate persoanele care nu mai participă la ostilități, iar lipsirea de libertate a acestora fără temei legal este în acest sens incompatibilă cu această cerință.

Infracțiunea prevăzută **art. 137 alin. (1) lit. d)** incriminează doar prima categorie de infracțiuni de război reglementate de art. 85 par. 4 lit. a) din PA I, precum și infracțiunea prevăzută la art. 8 par.2 lit. b) pct. (viii) din Statutul CPI. Astfel, vor cădea sub incidența acestei prevederi transferul direct sau indirect de către Puterea Ocupantă a unei părți a populației sale civile pe teritoriul ocupat deportarea sau transferul de către acesta a populației civile din teritoriul ocupat sau a unei părți a acesteia în interiorul sau în afara teritoriului ocupat.

La **articolul 137 alin. (2) lit. a)** se incriminează supunerea unei persoane protejate la experiențe medicale, biologice sau științifice care nu sînt justificate de un tratament medical, dispensar sau spitalicesc, nici efectuate în interesul acestei persoane și care atrag moartea acesteia sau îi pune grav sănătatea în pericol, fapte considerate infracțiuni de război de art. 8 par. 2 lit. a) pct. (ii), lit. b) pct. (x), lit. c) pct. (i) și (xi) Statutul CPI, art. 3 comun Convențiilor de la Geneva, art.50 din Convenția a I-a de la Geneva pentru îmbunătățirea sortii răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie, încheiată la Geneva la 12 august 1949 (în continuare – Convenția a I-a de la Geneva), art. 51 din Convenția a II-a de la Geneva pentru îmbunătățirea sortii răniților, bolnavilor și naufragiaților din forțele armate pe mare, încheiată la Geneva la 12 august 1949 (în continuare Convenția a II-a de la Geneva), art. 13 și art. 140 din Convenția a III-a de la Geneva și art. 32, art. 147 din Convenția a IV-a de la Geneva, art.11 par. 2 lit. (a), art. 75 par. 2 lit. a) pct. (iv) din PA I și art. 4 par. 2 lit. (a) din PA II.

Suplimentar, față de textul corespondent din Statutul CPI, ce face referire la experiențe medicale neconsimțite și nemotivate de un tratament medical, **alin. (2) al art. 137** detaliază aceste aspecte și adaugă elemente de protecție suplimentară a persoanei și anume: prelevarea de țesuturi sau organe [**lit. b)**], respectiv supunerea la metode de tratament nerecunoscute medical [**lit. c)**]. Aceste elemente sunt preluate din art. 11 par. 2 lit. b) și c) din PA I. Deși acestea se referă doar la protecția victimelor conflictelor armate internaționale, în considerarea evoluției dreptului internațional cutumiar, sfera protecției s-a extins și la victimele conflictelor fără caracter internațional, fapt recunoscut de prevederile Statutului CPI - art. 8 par. 2 lit. e) pct. (xi).

Textul referitor la infracțiunile de război contra persoanelor cuprinde în **alin. (3) art. 137** acele fapte, care sunt prevăzute de art. 3 comun Convențiilor de la Geneva și regăsite în Statutul CPI în cadrul art. 8 par. 2. În mod firesc, persoana protejată nu mai este acum prizonierul de război sau populația civilă, ci persoana protejată de dreptul internațional umanitar conform 127¹ lit. a) – c).

În mod particular, prevederile **lit. a)** își găsesc corespondent în cuprinsul art. 8 par. 2 lit. a) pct. (iii) al Statutului CPI și art. 3 comun Convențiilor de la Geneva. De asemenea, cauzarea de suferințe mari sau vătămarea gravă a integrității fizice sau sănătății este interzisă și de alte prevederi concrete din Convenția a III-a de la Geneva (art. 13) și Convenția a IV-a de la Geneva (art. 32). Mai mult ca atât, interdicția vătămării integrității corporale este de fapt o garanție fundamentală stabilită de normele dreptului internațional umanitar pentru persoanele civile și persoanele care nu mai iau parte la ostilități este prevăzută de art.75 par. 2 din PA I și art. 4 par. 2 din PA II.

Textul **lit. b)** încorporează prevederile art. 8 par. 2 lit. a) pct. (ii), lit. b) pct. (xxi) și litera c) pct. (i) al Statutului CPI, precum și ale art. 12, alin. (2) din Convenția a I-a de la Geneva; art. 12, alin. (2) din Convenția a II-a de la Geneva; art. 17, alin. (4), art. 87 alin. (3), art. 89 din Convenția a III-a de la Geneva; art. 32 din Convenția a IV-a de la Geneva, art. 75 (2) și, respectiv, art. 4 (2) din PA I și PA II, care incriminează aplicarea torturii, „tratamentelor cu cruzime”, „tratamentelor degradante”, „atingerile aduse demnității persoanelor, mai ales tratamentele umilitoare și degradante” în timpul unui conflict cu sau fără caracter internațional.

Litera c) reproduce prevederile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xxii) și lit. c) pct. (vi) din Statutul CPI, care consideră drept infracțiune de război „violul, sclavajul sexual, prostituția forțată, graviditatea forțată ..., sterilitatea forțată sau orice altă formă de violență sexuală constituind o violare gravă a art. 3 comun Convențiilor de la Geneva”. Totuși, pentru asigurarea clarității prevederii legii penale s-a recurs la reformularea unor sintagme folosite de Statutul CPI. Cu titlu de exemplu poate fi amintită sintagma „orice altă formă de atentat la pudoare”, care a fost înlocuită cu o listă de fapte concrete.

Litera d) transpune în legea penală prevederile art. 8 par. 2 lit. a) pct. (viii) și lit. c) pct. (iii) din Statutul CPI, care incriminează luarea de ostatici în timpul conflictului armat cu sau fără caracter internațional, precum și prevederile art. 147 din Convenția a IV-a de la Geneva, art. 75 par. 2 lit. c) din PA I și art. 4 par.2 (c) din PA II.

Prevederile lit. e) își găsesc corespondent în cuprinsul art. 49 alin. (1) din Convenția a IV-a de la Geneva, unde se prevede că „transferul forțat, în masă sau individual, precum și deportările de persoane protejate din teritoriul ocupat în teritoriul Puterii ocupante sau în cel al oricărui alt stat, ocupat sau nu, sunt interzise, oricare ar fi motivul”. De asemenea, în conformitate cu art. 147 din Convenția a IV-a de la Geneva și art. 85 alin. (4) lit. a) din PA I, sunt considerate drept încălcări grave a acestor documente „deportarea sau transferul populației civile a teritoriului ocupat, dacă acest lucru nu este cerut de asigurarea securității populației sau dacă motive imperioase militare nu o cer”, iar statele parte la această Convenție sunt obligate să stabilească sancțiuni penale pentru comiterea acestor încălcări. Interdicția de transfer a populației civile în cadrul conflictelor armate fără caracter internațional este reglementată de PA II. Mai mult ca atât, includerea în Codul penal a acestei componente de infracțiune este generată și de necesitatea aducerii prevederilor Codului penal în conformitate cu art. 8 par. 2 lit. a) pct. (vii) și lit. c) pct. (viii) din Statutul de la Roma.

Redacția lit. f) asigură transpunerea în Codul penal a prevederilor art. 8 par.2 lit. b) pct. (xxvi) și lit. c) pct. (vii) din Statutul CPI, care stabilește că reprezintă infracțiune de război „fapta de recrutare și înrolare a copiilor în vârstă mai mică de 15 ani în forțele armate naționale sau în grupări armate, ori de a-i face să participe activ la ostilități”. Aceleași prevederi se regăsesc și în art. 77 din PA I și art. 4 par. 3 lit. (c) din PA II. Totuși, prevederile incluse în proiect stabilesc o limită mai mare pentru vârsta copiilor ce nu pot fi recrutați, înrolați în forțele armate naționale sau în grupări armate sau implicați activ la operațiunile militare. Astfel, nu pot fi înrolați sau recrutați în forțele armate copii cu vârstă mai mică de 18 ani. Această modificare are la bază angajamentele Republicii Moldova asumate prin ratificarea la 6 februarie 2004 a Protocolului facultativ la Convenția privind drepturile copilului, cu privire la implicarea copiilor în conflicte armate.

Conform lit. g) sunt transpuse în legislația națională prevederile art. 8 par. 2 lit. a) pct. (vi) și lit. c) pct. (iv) din Statutul CPI, art. 49 par. 4 din Convenția a I-a de la Geneva; art. 50 par.4 din Convenția a II-a de la Geneva, art. 102-108 din Convenția a III-a de la Geneva; art. 5 și art. 66-75 din Convenția a IV-a de la Geneva, precum și art. 75 alin. (4) din PA I și art. 6 alin. (2) din PA II. Concomitent art. 3 comun Convențiilor de la Geneva interzice condamnările pronunțate și execuțiile efectuate fără o judecată prealabilă, dată de o instanță judecătorească constituită în mod regulat, însoțită de garanții judiciare recunoscute drept fiind indispensabile.

Prevederile alin.(4) în redacția art. 137 incriminează omorul unei sau mai multor persoane protejate, fapt ce corespunde prevederilor art. 8 par. 2 lit. a) pct. (i) și art. 8 par. 2 lit c) pct. (i) din Statutul CPI, art. 3 comun Convențiilor de la Geneva, art. 50 din Convenția a I-a de la Geneva, art. 51 din Convenția a II-a de la Geneva, art. 130 din Convenția a III-a de la Geneva, art. 147 din Convenția a IV-a de la Geneva, art. 75 par. (2) lit. a) din PA I și art. 4 par. (2) lit. a) din PA II.

B. În cadrul incriminării infracțiunilor de război contra proprietății și altor drepturi (**articolul 137¹**) au fost integrate prevederile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xvi), (xii) și (xiii), art. 8 par. 2 lit. e) pct. (v), (x), (xii) din Statutul CPI, art. 15 par. 1, art. 33-35, art. 50 din Convenția a I-a de la Geneva, art. 18 par. 1, art. 51 din Convenția a II-a de la Geneva, art. 16 par. 2, art. 57, art. 147 din Convenția a IV-a de la Geneva, art. 22-23, art. 30, art. 34 par. (1), art. 63 par. (4)- (6), art. 67 din PA I, art. 4 par. (1) lit. g), art. 8 din PA II, precum și ale Regulamentului anexă la Convenția a IV-a de la Haga din 1907 referitoare la legile și obiceiurile războiului terestru. Textul de lege are ca obiectiv protecția dreptului de proprietate [alin.(1)], a acțiunilor în justiție [alin.(2)], precum și a respectului datorat morților sau răniților pe câmpul de luptă și protejării bunurilor acestora [alin. (3)].

Este posibilă incriminarea fapta prevăzute de **alin.(2)** doar în cazul în care aceasta a fost săvârșită în cadrul unui conflict armat cu caracter internațional, vizând resortisanții părții inamice. Intră în aria de aplicare a normei orice măsură sau restricție cu caracter discriminatoriu privind exercitarea unui drept în justiție.

C. Începînd cu anul 1996 pînă în prezent Republica Moldova a ratificat majoritatea convențiilor de drept internațional umanitar care au ca obiect interzicerea utilizării anumitor mijloace și metode de luptă, care atribuie Republicii Moldova obligația de a lua măsuri de ordin legislativ pentru a incrimina aplicarea acestora. Codul penal în prezent, conține o singură prevedere ce se referă la aplicarea mijloacelor și metodelor interzise de ducere a războiului. Este vorba de art. 143, care în mod general incriminează aplicarea în cadrul conflictului armat sau al acțiunilor militare a mijloacelor și metodelor de război interzise de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și nu prevede cu exactitate care fapte sunt incriminate. Astfel, această normă nu asigură pe deplin respectarea principiului previzibilității și clarității normei penale. Drept urmare este evidentă necesitatea revizuirii acestei norme.

Totuși, reieșind din faptul că atât, utilizarea mijloacelor interzise de ducere a războiului, cît și utilizarea metodelor interzise de ducere a războiului reprezintă în sine infracțiuni de război distincte, se consideră oportună expunerea acestora în două articole separate. Astfel, se propune **completarea Codului penal cu articolul 137² „Utilizarea mijloacelor interzise de ducere a războiului” și art. 137³ „Utilizarea metodelor interzise de ducere a războiului”.**

Cu referire nemijlocită la **art. 137²** menționăm că, acesta integrează în legea penală prevederile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xvi) - (xix) din Statutul CPI și altor acte internaționale la care Republica Moldova este parte.

Potrivit **lit. a) din alin. (1)** este incriminată utilizarea otrăvii și armelor otrăvitoare. Interdicția de utilizare a otrăvii și armelor otrăvitoare este aplicabilă și conflictelor fără caracter internațional, deoarece utilizarea unor astfel de arme constituie o gravă încălcare a dreptului internațional umanitar încă din 1907, momentul apariției Convenției de la Haga privind regulile și obiceiurile de purtare a războiului.

Litera b) incriminează utilizarea de gaze asfixiante, toxice sau asimilate, precum și de orice lichide, materii sau procedee similare. Extinderea domeniului de incidență al incriminării și asupra conflictelor armate fără caracter internațional este justificată atât de numeroasele acte normative existente la nivel internațional (privind interzicerea armelor biologice, chimice etc.) ce incriminează fapta indiferent de caracterul conflictului, cît și de practica Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, care a decis că interdicția utilizării armelor chimice este aplicabilă conflictelor armate cu sau fără caracter internațional (decizia *Tadic*, IT-94-AR72).

Interdicția utilizării armelor, proiectilelor, materialelor de natură să cauzeze suferințe inutile **[litera c)]** este condiționată de prevederile art. 35 par. (2), art. 51 par.4 lit. a), art. 55 din PA I, Convenției asupra interzicerii sau limitării utilizării anumitor arme clasice care pot fi considerate ca producând efecte traumatizante excesive sau ca lovind fără discriminare, adoptată la Geneva la 10 octombrie 1980 (Republica Moldova a aderat la aceasta prin Legea nr. 975-XIV din 27 aprilie 2000), Protocolului I - referitor la schizele nelocalizate din 10 octombrie 1980 (Republica Moldova a aderat la acesta prin Legea nr. 975-XIV din 27 aprilie 2000), Protocolului II - privind interzicerea sau limitarea folosirii de mine, capcane și alte dispozitive, adoptat la Geneva la 10 octombrie 1980 (Republica Moldova a aderat la acest Protocol prin Legea nr. 975-XIV din 27 aprilie 2000), Protocolului III - privind interzicerea sau limitarea utilizării armelor incendiare (Republica Moldova a aderat la acest Protocol prin Legea nr. 975-XIV din 27 aprilie 2000), Protocolului IV - privind armele laser care produc orbirea, adoptat la Viena la 13 octombrie 1995 (Republica Moldova a aderat la acest Protocol prin Legea nr. 975-XIV din 27 aprilie 2000), Protocolului V - privind resturile explozive de război, adoptat la Geneva la 28 noiembrie 2003 (Republica Moldova a aderat la acest Protocol prin Legea nr. 54-XIV din 13 martie 2008), Convenției cu privire la interzicerea perfecționării, stocării și utilizării armelor chimice și distrugerea acestora, 13 septembrie 1992 (ratificată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 537-XIII din 19 iulie 1995), Convenției cu privire la interzicerea perfecționării, producerii și stocării armelor bacteriologice (biologice) sau a toxinelor și asupra distrugerii lor - 10 aprilie 1972 (Republica Moldova a aderat la aceasta prin Legea nr. 360-XV din 5 noiembrie 2004), Protocolului privind interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, toxice sau similare și a mijloacelor bacteriologice - semnat la Geneva, 17 iunie 1925 (Republica Moldova a aderat la acesta prin Legea nr. 236

din 24 octombrie 2010) etc.

Conform lit. d) este interzisă utilizarea așa-numitelor gloanțe *dum-dum*, adică gloanțele care se dilată sau se aplatizează cu ușurință în corpul uman, precum sunt gloanțele ai căror înveliș dur nu acoperă în întregime mijlocul sau sunt perforate de tăieturi. Ca și în cazul literei a) și b) a fost extinsă incriminarea utilizării acestor gloanțe și în timpul conflictelor armate fără caracter internațional. Acest fapt este justificat prin evoluția dreptului internațional cutumiar, fiind general recunoscută interdicția încă din anul 1899 (prin a doua Declarație de la Haga).

D. Articolul 137³ incriminează utilizarea unor metode de ducere a războiului. Ca și în cazul aplicării mijloacelor de ducere a războiului această prevedere își găsește corespondent în art. 35 par. (2) din PA I care, interzice părților să utilizeze metode de luptă de natură să provoace suferințe inutile. Astfel, pentru a aplica o metodă de luptă acesta nu trebuie să încalce principiul distincției sau cel al „interdicției cauzării suferințelor inutile”. Ca urmare a acestor două principii este interzisă folosirea într-un conflict armat a metodelor de război care: **a)** produc răul superfluu (crude, barbare și perfide) și care **b)** au efecte nediscriminatorii.

Alineatul (1) din art. 137³ incriminează rănirea unui membru al forțelor armate inamice sau a unui combatant al părții inamice, după ce acesta a depus armele sau nemaivând mijloace de a se apăra, s-a predat fără condiții și rănirea prin viclenie a unui membru al forțelor armate inamice sau a unui combatant al forțelor inamice, săvârșită în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional, corespondent prevederilor art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xxv) și lit. e) pct. (ix) din Statutul CPI. Fapta în cauză a fost incriminată încă din 1907, prin prevederile art. 23 al Convenției de la Haga privind regulile și obiceiurile de purtare a războiului.

Preluând prevederile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xii) și lit. e) pct. (x) din Statutul CPI, art. 40 din PA I și art. 4(2) din PA II, în cadrul **alin. (2) din art. 137³** este incriminată fapta de a declara că nu va exista îndurare pentru învinși. Elementele constitutive ale infracțiunii vor fi îndeplinite doar dacă declararea este realizată de o persoană cu o anumită autoritate, ce are printre atribuțiile sale, cele de comandă.

Cu referire la **alin. (3) art. 137³** se poate preciza că, principiul fundamental al dreptului conflictelor armate este că părțile aflate în conflict nu trebuie să cauzeze adversarului daune disproporționate față de scopul războiului, care este acela de a distruge sau de a slăbi potențialul militar al inamicului și nu inamicul însuși. În acest context, fapta de utilizare a metodelor interzise de ducere a războiului prevăzută la alin. (3) – aplicabil în cazul unui conflict cu sau fără caracter internațional – reia mai multe prevederi ale art. 8 par. 2 din Statutul CPI. Astfel, incriminarea de la lit. **a)** – declanșarea atacului contra populației civile sau unor civili care nu participă direct la ostilități sau bunurilor cu caracter civil, care nu sunt obiective militare – corespunde prevederilor art. 8 par. 2 lit. b) pct. (i) și lit. e) pct. (i) Statutul CPI, precum și art. 85 par. 3 lit. a) din PA I.

Textul de la lit. **b)** își are în calitate de corespondent art. 8 par. 2 lit. b) pct. (ii), (v) și (ix) și lit. e) pct. (iv) din Statutul de la Roma, art. 85 par. 4 lit. d) din PA I, care vizează protecția anumitor bunuri (în special clădiri consacrate cultului religios, învățământului, artei, științei, acțiunilor caritabile, a monumentelor istorice, spitalelor, locurilor unde bolnavii sau răniții sunt adunați, precum și a orașelor, satelor, locuințelor sau clădirilor neapărate ori a zonelor demilitarizate etc.). Lit. **c) și d)** incorporează dispozițiile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (iii) și (xxiv) din Statutul CPI.

Prevederile de la lit. **e)** incriminează atacul, știindu-se că vor fi provocate pierderi umane în rândul civililor, vădit disproporționate în raport cu avantajul militar concret și direct așteptat. Potrivit Statutului CPI - art. 8 par. 2 lit. b) pct. (iv) și art. 85 par. 3 lit. b) lit. c) din PA I, protecția vizează doar conflictele cu caracter internațional. Textul propus extinde însă această protecție, dat fiind că, atât Curtea Internațională de Justiție (în raportul său despre utilizarea și amenințarea cu utilizarea de arme nucleare, 1996), cât și Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie (decizia Kupreskic și alții, IT-95-16-T), au stabilit că dreptul internațional cutumiar nu face distincție între tipul conflictului, protecția fiind necesară în ambele situații.

Conform art. 137³ alin. (4) este interzisă la lit. **a)** utilizarea metodelor de luptă de natură să cauzeze suferințe inutile în raport cu avantajul militar preconizat, normă ce își găsește corespondent în prevederile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xx) din

Statutul CPI. **Lit. c)** interzice utilizarea unei persoane protejate pe post de „scut uman” pentru a asigura apărarea anumitor zone militare, iar potrivit **lit. b)** se interzice purtarea războiului prin înfometarea deliberată a civililor, privându-i de bunurile indispensabile supraviețuirii, sau împiedicând, cu încălcarea dispozițiilor dreptului internațional umanitar, primirea ajutoarelor destinate acestora. Textul Statutului CPI incriminează aceste fapte doar dacă sunt comise în cadrul unui conflict cu caracter internațional – art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xxiii), respectiv pct. (xxv) – dar evoluția și interpretarea dreptului cutumiar internațional justifică acordarea acestei protecții suplimentare și civililor dintr-un conflict fără caracter internațional. Reglementarea propusă are în vedere atât practica Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie (raportat la prevederile lit. b), cât și numeroasele documente adoptate la nivelul ONU care solicită permiterea accesului populației civile la ajutoarele umanitare în conflictele fără caracter internațional (Rezoluția nr. 1265/1999 privind protecția populației civile în timp de conflict armat, precum și situațiile din Sudan, Congo și Afganistan).

Alineatul (5) al art. 137³ incriminează omorul unui adversar săvârșit prin recurgere la perfidie și omorul unui membru al forțelor armate a adversarului care a depus armele sau care nemaivând mijloace de a se apăra, s-a predat fără condiții, ambele săvârșite în cadrul unui conflict armat internațional sau care nu prezintă un caracter internațional.

Omorul unui membru al forțelor armate a adversarului care a depus armele sau care nemaivând mijloace de a se apăra, s-a predat fără condiții nemijlocit, se caracterizează prin încălcarea prevederilor de drept internațional umanitar, în care se prevede că orice persoană scoasă din luptă nu poate face obiectul unui atac, precum și a celor ce interzic atacul asupra unei persoane care sare cu parașuta dintr-o aeronavă în pericol. Este considerată a fi scoasă din luptă persoana (a) care a căzut în mâinile unei părți adverse, (b) care exprimă în mod clar intenția de a se preda, (c) care și-a pierdut cunoștința sau este în alt fel în stare de incapacitate, ca urmare a rănilor sau a bolii și, în consecință, incapabilă să se apere, cu condiția ca, în toate cazurile, această persoană să se abțină de la orice act de ostilitate și să nu încerce să evadeze (art. 41 par. 2 al Protocolului menționat supra).

Faptele incriminate de alin. (5) își găsesc corespondent în prevederile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (vi) și lit. e) pct. (ix) din Statutul CPI.

E. În cazul **art. 137⁴** este incriminată utilizarea fără drept a anumitor semne distinctive de drept internațional umanitar (ca de exemplu, semnele distinctive prevăzute de Convențiile de la Geneva), în conformitate cu dispozițiile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (vii) din Statutul CPI, respectiv art. 85 par. 3 lit. f) din PA I. Fără recunoașterea și respectarea unanimă a anumitor semne distinctive, operațiunile umanitare și protecția persoanelor care participă la ele ar fi imposibilă, motiv pentru care se impune protejarea acestor embleme și sancționarea faptei de a le utiliza fără drept, profitând de „scutul” oferit de ele. Pentru toate faptele incriminate de acest articol, nu prezintă relevanță faptul că este vorba de un conflict cu sau fără caracter internațional.

Sintagma „utilizarea fără drept” cuprinde actele care fac apel, la buna credință a unui adversar pentru a-l face să creadă că are dreptul să primească sau obligația să acorde protecția prevăzută de dreptul internațional al conflictelor armate, printre care simularea posesiei unui statut protejat utilizând semne, embleme sau uniforme ale Națiunilor Unite, ale state care nu sunt părți la conflict, simularea intenției de a negocia sub acoperirea steagului de parlamentar sau simularea predării, acțiunea de a tragere focuri dintr-o clădire sau cort pe care este afișată emblema Crucii Roșii sau utilizarea emblemei Crucii Roșii pe o navă militară pentru a crea aparența că aceasta este o navă spital în scopul camuflării acesteia etc.

6. O altă modificare a Codului Penal constă în revizuirea prevederilor art. 138. După cum a fost menționat anterior în prezenta notă informativă denumirea acestuia articol nu corespunde conținutului acestuia. Astfel, precizăm că, deși denumirea art. 138 din Codul penal ar presupune că, acesta reglementează careva încălcări ale dreptului internațional umanitar, totuși conținutul său implică de fapt răspunderea șefilor și altor superiori ierarhici în cazul în care au fost săvârșite infracțiuni de război.

Mai mult ca atât, prevederile articolului menționat supra nu corespund prevederilor art. 28 al Statutului CPI, care reglementează răspunderea șefilor militari și a altor superiori ierarhici pentru săvârșirea infracțiunilor care cad sub jurisdicția Statutului CPI. Din aceste considerente se propune expunerea acestui articol în redacție nouă.

7. În contextul completării Codului penal cu art. 137² și art. 137³ se propune excluderea **articolului 143 „Aplicarea**

mijloacelor și metodelor interzise de ducere a războiului” și art. 389-393.

8. Modificările propuse la art. art. 303, 312 și 314 nu reprezintă altceva decât transpunerea prevederilor art. 70 par. 1 al Statutului CPI. Scopul acestor modificări este de a asigura exercitarea de Republica Moldova a propriei jurisdicții asupra infracțiunilor săvârșite de cetățenii săi, evitând astfel predarea lor Curții Penale Internaționale.

9. În privința sistemului sancționator prevăzut de modificările operate în legea penală, relevăm că el este pe deplin compatibil cu prevederile art. 77 din Statutul CPI. Potrivit acestui articol atunci când faptele sunt judecate de Curte, se poate aplica o pedeapsă cu închisoarea de cel mult 30 de ani [alin.(1) lit. a)], sau o pedeapsă cu detențiunea pe viață, dacă gravitatea extremă a infracțiunii și situația personală a condamnatului o justifică [alin.(1) lit.b)].

3. Experiența altor state și reglementările corespondente ale legislației comunitare

În procesul de elaborare a proiectului legii s-a ținut cont de experiența altor state în domeniu. Astfel, au fost analizate legile penale ale Germaniei, Lituaniei, României, Belarusiei, Finlandei, Norvegiei, Armeniei, Sloveniei, Franței etc.

În ce privește legislația comunitară, ținem să precizăm că la nivelul Uniunii Europene domeniul care cade sub incidența prezentului proiect de lege nu este reglementat, fiecare stat fiind competent să-l reglementeze individual.

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului de lege nu presupune alocări financiare din contul mijloacelor bugetare.

5. Impactul proiectului

Proiectul legii va contribui la respectarea angajamentelor internaționale asumate de Republica Moldova o dată cu ratificarea tratatelor internaționale menționate în textul notei informative, asigurarea exercitării propriei jurisdicții asupra persoanelor care săvârșesc infracțiunile ce cad sub jurisdicția Curții Penale Internaționale, precum și evitarea transmiterii spre judecare Curții Penale Internaționale a propriilor cetățeni.

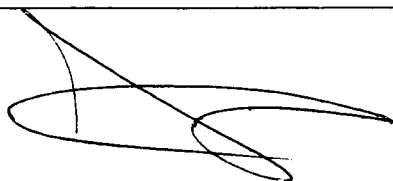
6. Obiecțiile și recomandările pe marginea proiectului înaintate de către instituțiile interesate și concluziile acestora

Proiectul respectiv a fost coordonat cu organele interesate. În mod special a fost solicitată opinia Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale, Curții Supreme de Justiție, Ministerului Apărării, Ministerului Sănătății, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliului Superior al Magistraturii, asociației obștești „Amnesty International - Moldova”, Universității de Stat din Moldova (Facultatea de drept), Universitatea Liberă Internațională din Moldova (Facultatea de drept) și Universității de Stat „Alecu Russo” din mun. Bălți.

În adresa Ministerului Justiției au fost remise opiniile, comentariile și recomandările ale **7 instituții, fiind formulate 12 obiecții/recomandări/comentarii** (dintre care 10 au fost acceptate). Acestea au fost incluse în sinteza anexată la proiect și care au fost luate în calcul la definitivarea proiectului.

Proiectul a fost supus expertizei anticorupție, iar obiecțiile expuse în raportul de expertiză au fost luate în calcul în momentul pregătirii variantei finale a proiectului de lege (vezi sinteza obiecțiilor și propunerilor expuse în raportul de expertiză anticorupție).

Ministru

Oleg EFRIM

CENTRUL
PENTRU COMBATEREA CRIMELOR
ECONOMICE ȘI CORUPȚIEI AL
REPUBLICII MOLDOVA

ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С ЭКОНОМИЧЕСКИМИ
ПРЕСТУПЛЕНИЯМИ И КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 198
Tel. 24-36-41

Nr. 17/3188 din " 24 " 07 2012

La nr. 03/5734 din 06.07.2012

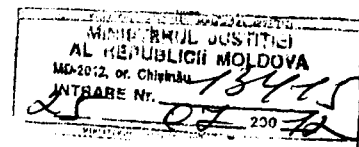
Ministerul Justiției

Vă remitem atașat Raportul de expertiză anticorupție asupra proiectului de lege pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova.

Anexă: 3 file

Vicedirector

Gheorghe RUSU

Ex. Valeriu Cupcea
Tel. 257-420

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

asupra nivelului coruptibilității proiectului

de lege pentru modificarea și completarea Codului penal

I. EVALUAREA GENERALĂ A PROIECTULUI

1. Evaluarea fundamentării proiectului

1.1 Fundamentarea generală a proiectului

a. Autor al inițiativei legislative este Guvernul RM, autor nemijlocit - Ministerul Justiției, ceea ce corespunde art. 73 din Constituție și art. 47(44) din Regulamentul Parlamentului.

b. Categoria actului legislativ propus este lege organică, ceea ce corespunde art. 72 din Constituție și art. art. 6-11, 35 din Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001.

c. Scopul promovării proiectului. Prin Legea nr. 212 din 09.09.2010 Republica Moldova a ratificat Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, adoptat la 17 iulie 1998. De asemenea prin hotărârea Parlamentului nr. 1318-XII din 02.03.93 Republica Moldova a aderat la Convențiile de la Geneva privind protecția victimelor de război (12 august 1949) precum și la Protocoalele adiționale I și II la convențiile de la Geneva din 12 august 1949 (10 iulie 1977). În prezent, prevederile Codului penal sunt foarte generale și nu prevăd toate acțiunile care, potrivit actelor internaționale menționate mai sus, sunt calificate ca fiind genocid sau infracțiuni de război. Astfel, scopul prezentului proiect este de a asigura respectarea angajamentelor asumate de către Republica Moldova prin ratificarea tratatelor din domeniul dreptului internațional umanitar, și în acest fel garantarea unei protecții adecvate persoanelor protejate de dreptul internațional umanitar.

d. Suficiența argumentării. Războaiele, revoltele și actele inumane existente în trecut și care mai continuă în prezent au condiționat elaborarea și aplicarea unor instrumente juridice pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, astfel încât să prevină pe viitor aceste acte. Prin hotărârea Parlamentului nr. 1318-XII din 02.03.93 Republica Moldova a aderat la Convențiile de la Geneva privind protecția victimelor de război (12 august 1949) precum și la Protocoalele adiționale I și II la convențiile de la Geneva din 12 august 1949 (10 iulie 1977), prin Hotărârea Parlamentului nr. 707-XII din 10.09.91 a aderat la Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid (9 decembrie 1948) iar prin Legea nr. 212 din 09.09.2010 Republica Moldova a ratificat Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, adoptat la 17 iulie 1998. Ratificând aceste tratate internaționale Republica Moldova și-a asumat angajamentul de corelare a legislației penale naționale cu cea internațională în materie. Prevederile actuale ale Codului penal (art. 130, 135, 143, 389-393) nu corespund pe deplin actelor internaționale menționate mai sus. Acest fapt a impus revizuirea legislației penale în conformitate cu exigențele dreptului internațional. În nota informativă autorul argumentează în mod detaliat fiecare modificare și completare propusă. Considerăm că argumentele prezentate și analiza efectuată de autor justifică necesitatea elaborării prezentului proiect.

1.2 Fundamentarea economico-financiară a proiectului

Implementarea proiectului nu presupune cheltuieli financiare suplimentare.

1.3 Promovarea sau prejudicierea intereselor de grup ori individuale, în lipsa unei justificări a interesului public

Din textul proiectului nu rezultă stabilirea și promovarea unor interese/beneficii de grup sau individuale în detrimentul interesului public.

2. Evaluarea compatibilității proiectului cu standarde anticorupție

În proiect nu au fost atestate incompatibilități cu standardele naționale și internaționale anticorupție și nu au fost identificate domenii în care proiectul nu satisface cerințele sau sînt în contradicție cu aceste standarde.

Asigurarea transparenței în procesul decizional. Articolul 7 din Legea nr. 239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional prevede obligația autorităților publice de a întreprinde măsurile necesare pentru asigurarea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate la procesul decizional. Astfel, conform art.9 alin. (1) din Legea nr. 239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional, la inițierea procesului de elaborare a deciziei, autoritatea publică va plasa, cu cel puțin 15 zile lucrătoare până la examinarea deciziei, anunțul respectiv pe pagina web oficială. Acest anunț urmează să conțină: a) argumentarea necesității de a adopta decizia; b) termenul-limită, locul și modalitatea în care cetățenii, asociațiile constituite în corespundere cu legea, alte părți interesate pot avea acces la proiectul de decizie și pot prezenta sau expedia recomandări; c) datele de contact ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor. La momentul examinării prezentului proiect, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției (<http://justice.gov.md/pageview.php?!=ro&idc=192>) era plasat proiectul de lege și nota informativă, fiind menționate datele de contact ale persoanei responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor, precum și termenul-limită de prezentare a acestora.

II. EVALUAREA ÎN FOND A PROIECTULUI

1. Formulări lingvistice ambigui

pct. 2 din proiect, art. 135 alin. (2)

- este sancționată incitarea la săvârșirea infracțiunii de genocid. Autorul utilizează termenul de „incitare” care nu este folosit în legislația națională. Este o traducere din engleză a cuvântului „incitement” care înseamnă o încurajare de a acționa într-un mod violent sau ilegal. Considerăm că autorul se referă la „instigare”, ca formă a participației penale, prevăzută la art. 42 alin. (4) din Codul penal nr. 985-XV din 18.04.2002. Potrivit art. 19 lit. e) din Legea nr. 780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative, terminologia utilizată în actul elaborat trebuie să fie constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative. În această ordine de idei, autorul urmează să folosească termenul de „instigare” și nu cel de „incitare”. De altfel, considerăm greșită incriminarea în mod expres a instigării la infracțiunea de genocid. Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 707-XII din 10.09.91 privind aderarea

Republicii Moldova la instrumentele juridice internaționale referitoare la drepturile omului, prevede la art. 3 lit. e) și altă formă a participației – complicitatea la genocid, precum și tentativa de genocid (art. 3 lit. d)). În acest caz, la art. 135 ar trebui să fie prevăzute și aceste fapte. În cazul instigării, complicității sau tentativei la infracțiunea de genocid, fapta persoanei urmează a fi calificată conform art. 135 și articolului respectiv din Partea generală a Codului penal (art. 42 alin. (4) și (5) sau art. 27).

Recomandarea: Recomandăm autorului să excludă alin. (2) de la art. 135.

pct. 4 din proiect, art. 137 alin. (1) lit. d)

- autorul prevede fapta de transferare, directă sau indirectă, de către un agent al părții ocupante a unei părți a populației civile, căreia îi aparține în teritoriul ocupat. Din redacția propusă de către autor nu este clar ce populație și în care teritoriu urmează a fi transferată. La art. 8 par. 2 lit. (b) (viii) din Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale (ratificat prin Legea nr. 212 din 09.09.2010) este prevăzută fapta de transfer, direct sau indirect, de către partea ocupantă a unei părți a populației sale civile în teritoriul pe care l-a ocupat.

Recomandarea: Recomandăm autorului să reformuleze prevederea de la art. 137 alin. (1) lit. d), astfel încât să fie clar că este transferată populația civilă a părții ocupante în teritoriul pe care aceasta l-a ocupat.

pct. 4 din proiect, art. 137 alin. (3) lit. e)

- se face referire în mod general la „alte măsuri de constrângere” ce sunt folosite pentru deportarea sau transferarea forțată a unor persoane aflate legal pe un anumit teritoriu. Formularea „alte măsuri de constrângere” este una ambiguă deoarece nu sunt enumerate măsurile respective. Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale (art. 8 par. 2 lit. (a) (vii)), Convenția cu privire la protecția persoanelor civile în timp de război din 12.08.1949 (art. 49) și Primul Protocol adițional la Convențiile de la Geneva, semnate la 12 august 1949, referitor la protecția victimelor conflictelor armate internaționale din 10.07.1977 (art. 85 par. 4 lit. a)) nu fac trimitere la careva măsuri de constrângere, prevăzând doar interdicția deportării sau transferului ilegal.

Recomandarea: Recomandăm autorului să enumere toate măsurile de constrângere ce pot fi folosite pentru deportarea sau transferarea forțată a unor persoane aflate legal pe un anumit teritoriu.

2. Conflicte ale normelor de drept

Nu sunt identificate conflicte ale normelor de drept, capabile să genereze coruptibilitate.

3. Norme de trimitere, de blanchetă și norme în alb

Nu sunt identificate norme de trimitere, de blanchetă și norme în alb, capabile să genereze coruptibilitate.

4. Discreții excesive ale autorităților publice

pct. 3 din proiect, la art. 135/1 alin. (1) lit. c) și f)

- autorul prevede în calitate de fapte ce sunt calificate ca infracțiuni împotriva umanității arestarea sau altă formă de privare gravă de libertate fizică precum și restrângerea gravă a drepturilor fundamentale ale omului. În lipsa unei prevederi ce ar explica care privare de libertate sau restrângere a drepturilor va fi considerată ca fiind una gravă, se va lăsa la discreția persoanelor ce vor aplica aceste prevederi să califice privarea de libertate sau restrângerea drepturilor fundamentale ca fiind una gravă. Cuvântul „gravă” este unul restrictiv, deoarece în cazul în care privarea de libertate sau restrângerea

drepturilor nu va fi calificată ca fiind una gravă, persoana vinovată nu va putea fi trasă la răspundere penală. Astfel, din redacția propusă, rezultă că în cazul unui atac generalizat sau sistematic lansat împotriva unei populații civile și în cunoștință de acest atac se permite privarea de libertate sau restrângerea drepturilor fundamentale dacă aceasta nu este una gravă.

Recomandarea: Pentru a exclude caracterul discreționar al normei respective, recomandăm excluderea cuvântului „gravă” de la art. 135/1 alin. (1) lit. c) și f).

pct. 5 din proiect, art. 137/1 alin. (2)

- autorul se referă la „o parte importantă a cetățenilor părții inamice” a căror drepturi și acțiuni pot fi declarate ca fiind stinse, suspendate sau inadmisibile în justiție. Formularea „a unei părți importante” este una foarte generală fiindcă nu se referă la un număr concret de cetățeni. În acest caz, se va lăsa la discreția persoanelor, care vor aplica prevederea respectivă să considere un anumit număr de cetățeni ca reprezentând o „parte importantă” sau nu, în dependență de interesul existent.

Recomandarea: Pentru a nu permite evitarea răspunderii penale pentru persoanele care au săvârșit fapta prevăzută la art. 137/1 alin. (2), datorită ambiguității formulării „a unei părți importante”, recomandăm excluderea cuvintelor „sau a unei părți importante a acestora”.

5. Cerințe excesive pentru exercitarea drepturilor persoanelor

Nu sunt identificate cerințe excesive, care să depășească cadrul rezonabil pentru realizarea drepturilor sau obligațiilor subiecților vizați.

6. Accesul limitat la informație, lipsa transparenței

Textul proiectului nu necesită a fi evaluat prin prisma accesului la informație sau asigurării transparenței.

7. Lipsa sau insuficiența mecanismelor de control

Implementarea prevederilor proiectului nu presupune aplicarea cărorva mecanisme suplimentare de control.

8. Responsabilitate și sancțiuni necorespunzătoare

Proiectul nu implică careva responsabilități și nu necesită referințe exprese la responsabilitate și sancțiunile aplicate pentru încălcarea prevederilor sale.

9. Alte obiecții

pct. 5 din proiect, art. 137/1 alin. (1) lit. b)

- este sancționată fapta de jefuire a unui oraș sau localități luate cu asalt. Din această prevedere rezultă că, în timpul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional, jefuirea unui oraș sau localități „care nu este luată cu asalt” nu va fi calificată ca infracțiune de război împotriva proprietății și altor drepturi. Potrivit art.8 par. 2 lit. (b) (xvi) din Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale este calificată drept infracțiune de război fapta de jefuire a unui oraș sau localități „chiar și când acestea sunt luate cu asalt”.

Recomandarea: Recomandăm autorului ca înaintea cuvintelor „luate cu asalt” să completeze art. 137/1 alin. (1) lit. b) cu următoarele cuvinte: „chiar și când acestea sunt”.

pct. 5 din proiect, art. 137/2 și art. 137/3 alin. (4)

- autorul se referă la utilizarea „intenționată” în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional a otrăvii sau armelor otrăvitoare, metode de luptă de natură să cauzeze daune de prisos...

Considerăm că acțiunile prevăzute la art. 137/2 lit. a)-d) și art. 137/3 alin. (4) lit. a)-c) pot fi săvârșite doar cu intenție, nefiind necesară menționarea expresă în dispoziția normei a acestei forme a vinovăției.

Recomandarea: Recomandăm autorului să excludă cuvântul „intenționată” de la art. 137/2 și art. 137/3 alin. (4).

pct. 5 din proiect, art. 137/2 lit. c) și art. 137/3 alin. (4) lit. a)

- este menționată acțiunea „fără discriminare” cu încălcarea dreptului internațional umanitar. Cuvintele „fără discriminare” reprezintă o traducere incorectă din engleză a cuvântului „indiscriminate” care înseamnă a acționa în mod întâmplător, fără careva deosebiri, fără a alege.

Recomandarea: Recomandăm autorului să substituie cuvintele „fără discriminare” cu cele de „în mod întâmplător”.

Expertiza a fost efectuată în temeiul Regulamentului cu privire la organizarea procesului de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 977 din 23.08.2006, în condițiile Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin ordinul directorului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției nr. 47 din 03.05.2007, de către

Valeriu Cupcea
inspector principal Direcția legislație și expertiză anticorupție
20 Iulie 2012

Prezentul raport este publicat pe pagina oficială www.cccec.md

Sinteza obiecțiilor și propunerilor
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova

Nr.	Organul competent	Conținutul obiecției/proponerii	Opinia Ministerului Justiției
1.	Ministerul Sănătății	Nu are obiecții și propuneri	
2.	Curtea Supremă de Justiție Colegiul penal	Nu are obiecții și propuneri	
3.	Ministerul Afacerilor Interne	<p>1. La art. 127¹ lit. a) se propune după sintagma „prizonieri de război” a se completa cu sintagma „victimele conflictelor armate”, deoarece, principalele instrumente internaționale configurează protecția și a acestei categorii de persoane într-un conflict armat cu caracter internațional, iar sintagma „și civilii” urmează a fi substituită cu sintagma „și populația civilă”, conform denumirii Convenției cu privire la protecția persoanelor civile în timp de război, încheiată la 12 august 2949 la Geneva.</p>	<p>1. Nu se acceptă.</p> <p>Cu referire la propunerea de completare a art. 127¹ lit. a) cu sintagma „victimele conflictelor armate” relevăm că, actele de drept internațional umanitar au menirea generală de a proteja toate victimele conflictelor armate cu sau fără caracter internațional. Totuși, actele internaționale de drept internațional, printre care pot fi amintite și Convențiile de la Geneva din 1949, depășesc scopul generic și asigură fiecare în parte protejarea unei categorii speciale de victime ale conflictelor armate. Astfel, Convenția a I-a de la Geneva protejează răniții și bolnavii din forțele armate în campanie, Convenția a II-a de la Geneva – răniții, bolnavii și naufragiații din forțele armate maritime, Convenția a III-a de la Geneva – prizonierii de război, iar Convenția a IV-a de la Geneva – persoanele civile. Astfel, actele internaționale sus amintite, nu operează cu noțiunea de victimă a conflictului armat.</p> <p>Mai mult ca atât, Protocoalele adiționale la Convențiile de la Geneva deși în denumire utilizează noțiunea generică de „victime a conflictelor armate cu sau fără caracter internațional”, totuși în textul acestora se operează cu noțiuni mult mai specifice, precum „răniții”, „naufragiații”, „personal sanitar”, „populație civilă”, „prizonieri de război” etc. Astfel, în cazul în care s-ar include la art. 127 sintagma „victimele conflictelor armate”, nu mai este necesară specificarea celorlalte categorii de persoane protejate, deoarece noțiunea de victime le va include.</p> <p>Luând în calcul principiul previzibilității și clarității, considerăm că este necesară utilizarea unor noțiuni și termeni clari și care nu oferă posibilități diferite de interpretare.</p> <p>În acest context, nu este oportună completarea propusă la art. 127¹ lit. a).</p>

		<p>Dacă ne referim la propunerea de substituire a sintagmei „și civili” cu sintagma „și populația civilă” menționăm că, în contextul Convenției a IV –a de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția persoanelor civile în timp de război este considerată oportună înlocuirea sintagmei „și civili” cu sintagma „și persoanele civile”. Astfel, se va garanta utilizarea aceleiași terminologii utilizate de convenția internațională menționată supra.</p>
	<p>2. La art. 135 alin. (1) lit. a) prin sintagma „omorul de membri ai grupului” poate fi înțeles faptul că, pentru a exista infracțiunea prevăzută de art. menționat, este necesar ca subiecții activi ai infracțiunii să fie membri ai grupului național, etnic, rasial sau religios. Astfel, se recomandă substituirea sintagmei „omorul de membri ai grupului” cu sintagma „omorul membrilor acestui grup”.</p>	<p>2. Se acceptă.</p>
	<p>3. La art. 135 alin. (1) lit. e) expresia „aparținând unui grup în alt grup” nu are un conținut explicit și pot apărea interpretări ambigue. Din aceste considerente se propune substituirea sintagmei „aparținând unui grup în alt grup” cu sintagma „ai unui grup respectiv în alt grup” pentru a reda un înțeles mai clar.</p>	<p>3. Se acceptă parțial.</p>
	<p>4. La art. 135¹ alin. (2) lit. b) se propune de adăugat după sintagma „distrugerea fizică a acestuia” sintagma „dacă această faptă nu constituie genocid” pentru a evita confuziile de interpretare cu prevederile art. 135 „Genocidul” al proiectului de Lege.</p>	<p>4. Nu se acceptă.</p> <p>Fapta prevăzută la lit. b) alin. (2) - supunerea unei populații sau părți a acesteia, în scopul de a o distruge în tot sau în parte, la condiții de viață menite să determine distrugerea fizică, totală sau parțială, a acesteia sau exterminarea cum este denumită ea pare, la o primă analiză, pare a se suprapune cu conținutul infracțiunii de genocid. Concursul de norme este, însă, doar unul aparent, căci, deși sub aspectul laturii obiective, cele două infracțiuni sunt asemănătoare, conduita incriminată în ipoteza genocidului, privește doar anumite grupuri, individualizate pe baza unor criterii expres prevăzute (rasial, etnic, religios etc.). În schimb, în cazul infracțiunilor contra umanității, grupul sau grupurile vor fi, de regulă, individualizate pe baza unor criterii politice sau sociale. De asemenea, pentru a fi calificată în calitate de infracțiune contra umanității, fapta urmează să respecte criteriile menționate la alin. (1) al art. 135 și, anume să fie săvârșită în cadrul unui atac generalizat sau sistematic lansat împotriva unei populații civile și în cunoștință de acest atac.</p>

		<p>5. La art. 137 alin. (1) lit. a) urmează a fi revizuită, sintagma „să servească”, deoarece în expresii militare poate aceasta poate fi întrebuințată și în alte contexte fie „Servesc Patria”, ori „Servesc Republica Moldova”, însă în cazul serviciului militar sau participare la operațiuni militare, se utilizează expresia „a satisface serviciul militar”, „a fi înrolată în rândul Forțelor Armate”, „a fi mobilizată în rândul Forțelor Armate”.</p>	5. Se acceptă.
		<p>6. La art. 137² lit. d) urmează a fi substituit articolul posesiv „ai” cu articolul posesiv „ale” pentru a formula acordul în expresie.</p>	6. Se acceptă parțial.
		<p>7. La art. 137³ alin. (2) se propune excluderea sintagmei „sau ordonarea”, deoarece, această faptă este descrisă și cade pe deplin sub incidența art. 138, alin. (2), al proiectului de Lege, care prevede răspunderea penală pentru fapta săvârșită la articolul menționat</p>	7. Se acceptă.
4.	Procuratura Generală	<p>8. Dispoziția art. 314 alin. (1), în redacția actuală, modificată recent și intrată în vigoare la 3 februarie 2012 este mai explicită și cuprinde toate situațiile necesare de a fi supuse răspunderii penale pentru determinarea la depunerea de declarații mincinoase, la formularea de concluzii false sau la efectuarea de traduceri incorecte din care motive nu poate fi acceptată propunerea din proiect.</p>	8. Se acceptă parțial.
5.	Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției	<p>9. La pct. 10 din proiect se menționează că, dispoziția de la alin. (1) al art. 314 din Codul penal a fost modificat prin Legea nr. 245 din 2 decembrie 2011 privind modificarea și completarea unor acte legislative. Scopul modificării respective a fost de a ajusta prevederea de la alin. (1) al art. 314 cu cea de la art. 25 lit. a) al Convenției ONU împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 158-XVI din 6 iulie 2007. Potrivit art. 25 lit. a) al Convenției ONU, statele părți urmează să incrimineze fapta de a recurge la forța fizică, amenințări sau intimidare ori de a promite, oferi sau a da un folos necuvenit pentru a obține o mărturie mincinoasă ori pentru a împiedica o mărturie sau prezentarea elementelor de probă într-o procedură în raport cu săvârșirea infracțiunilor prevăzute de Convenție. Astfel, obligația Statelor părți la Convenție este de a incrimina atât mijloacele corupte, cum ar fi darea de mită, cât și cele coercitive, precum folosirea sau amenințarea cu folosirea violenței. „Constringerea sub orice formă” nu presupune în nici un caz și „promisiunea, oferirea sau darea de bunuri, servicii sau alte avantaje patrimoniale sau nepatrimoniale”.</p>	9. Se acceptă.

		<p>Pentru a exclude o neconformitate a legislației naționale, în special a Codului penal cu prevederile obligatorii ale Convenției ONU, consideră necesară menținerea redacției actuale a alin. (1) al art. 314 din Codul penal.</p> <p>Pentru a alinia Codul penal la prevederile Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale, Convențiilor de la Geneva din 1949 și Protocoalele adiționale la acestea, precum și alte tratate internaționale ce interzic aplicarea unor metode sau mijloace de ducere a ostilităților, redacția actuală a alin. (1) al art. 314 poate fi completată cu următoarele cuvinte „în cadrul urmăririi penale, judecării cauzei în instanța de judecată sau în instanța judecătorească internațională”.</p>	
6.	Ministerul Apărării	10. La alin. (5) art. 137 ³ „Utilizarea metodelor interzise de ducere a războiului” urmează a fi concretizat articolul la care se face trimitere, astfel art. 137 al Codului penal al Republicii Moldova prevede noțiunea timpului de război și nicidecum categoria de persoane protejate de dreptul internațional umanitar.	10. Se acceptă.
7.	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	11. La art. 137 ⁴ , având drept temei prevederile art. 8 paragraf 2 lit. b) pct. vii) din Statutul Curții Penale Internaționale, se enumără printre semnele distinctive de drept internațional umanitar drapelul de parlamentar. Prin această noțiune, Statului CPI în redacția supusă ratificării în Parlamentul RM folosește termenul de pavilion parlamentar. Astfel se propune utilizarea aceluiași termen și în noul proiect de lege.	11. Se acceptă.
		12. În noua sa redacție, articolul 135 „Genocidul” este completat cu alin. (3) conform căruia „interpretarea termenilor prevăzuți la art. 135-142 din prezentul Cod se face în conformitate cu înțelesul atribuit acestora în dreptul internațional umanitar”. Întrucât, această clauză are o aplicabilitate ce depășește obiectul de reglementare al articolului, se propune examinarea posibilității separării acestui alineat într-un articol separat care ar putea fi trecut în partea generală a Codului Penal, Capitolul XIII „Înțelesul unor termeni sau expresii în prezentul Cod”.	12. Alineatul (3) a fost exclus.

Sinteza obiecțiilor și propunerilor
la Raportul de expertiză anticorupție expuse la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea
Codului Penal al Republicii Moldova

Nr. d/o	Organul emitent	Conținutul obiecției, propunerii	Opinia Ministerului Justiției
1.	Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției	<p>1. La pct. 2 , art. 135 alin. (2) este sancționată incitarea la săvârșirea infracțiunii de genocid. Autorul utilizează termenul de „incitare”, care nu este folosit în legislația națională. Este o traducere din engleză a cuvântului „incitement” care înseamnă o încurajare de a acționa într-un mod violent sau ilegal. Consideră că autorul se referă la „instigare”, ca formă a participației penale, prevăzută la art. 42 alin. (4) din Codul penal nr. 985-XV din 18.04.2002. Potrivit art. 19 lit. e) din Legea nr. 780 –XV din 27.12.2001 privind actele legislative, terminologia utilizată în actul elaborat trebuie să fie constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative. În această ordine de idei, autorul urmează să folosească termenul de „instigare” și nu cel de „incitare”. De altfel, se consideră greșită incriminarea în mod expres a instigării la infracțiunea de genocid. Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 707-XII din 10 septembrie 1991 privind aderarea Republicii Moldova la instrumentale juridice internaționale referitoare la drepturile omului, prevede la art. 3 lit. e) și altă formă a participației – complicitatea la genocid, precum și tentativă de genocid (art. 3 lit. d)) În acest caz, la art. 135 ar trebui să fie prevăzute și aceste fapte.</p> <p>În cazul instigării, complicității și tentativei la infracțiunea de genocid, fapta persoanei urmează a fi calificată conform art. 135 și art. respectiv din Partea generală as Codului penal (art. 42 alin. (4) și (5) sau art. 27).</p> <p>În acest context, se propune excluderea alin. (2) de la art. 135.</p>	1. Se acceptă.
		<p>2. La pct. 4, art. 137 alin. (1) lit. d) autorul prevede fapta de transferare, directă sau indirectă, de către un agent al părții ocupante a unei părți a populației civile, căreia îi aparține în teritoriul ocupat. Din redacția propusă de către autor nu este clar ce populație și în care teritoriu urmează a fi transferată. La art. 8 par. 2 lit. b) (viii) din Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale este prevăzută fapta de transfer, direct sau indirect, de către partea ocupantă a unei părți a populației sale civile în teritoriul pe care l-a ocupat. Se recomandă formularea prevederii de la art. 137 alin. (1) lit. d), astfel, încât să fie clar că este transferată populația civilă a părții ocupante în teritoriul pe care l-a ocupat.</p>	2. Se acceptă parțial.
		<p>3. La pct. 4, art. 137 alin. (3) lit. e) se face referire în mod general la „alte măsuri de constrângere” ce sunt folosite pentru deportarea sau transferarea forțată a unor persoane aflate legal pe un anumit teritoriu. Formularea „alte măsuri de constrângere” este una ambiguă deoarece nu sunt enumerate măsurile respective. Statutul de la Roma al Curții</p>	3. Redacția acestei litere a fost modificată.

<p>Penale Internaționale (art. 8 par. 2 lit a) (vii)), Convenția cu privire la protecția persoanelor civile în timp de război din 12.08.1949 (art. 49) și Protocolul adițional I la Convențiile de la Geneva nu fac trimitere la careva măsuri de constrângere, prevăzând doar interdicția deportării sau transferului ilegal.</p> <p>Se recomandă enumerarea tuturor măsurilor de constrângere ce pot fi folosite pentru deportarea sau transferarea forțată a unor persoane aflate legal pe un anumit teritoriu.</p>	
<p>4. La pct. 3, art. 135/1 alin. (1) lit. c) și f) autorul prevede în calitate de fapte ce sunt calificate ca infracțiuni împotriva umanității arestarea sau altă formă de privare gravă de libertate fizică, precum și restrângerea gravă a drepturilor fundamentale ale omului. În lipsa unei prevederi ce ar explica care privare de libertate sau restrângere a drepturilor va fi considerată ca fiind una gravă, se va lăsa la discreția persoanelor ce vor aplica aceste prevederi să califice privarea de libertate sau restrângerea drepturilor fundamentale ca fiind una gravă. Cuvântul gravă, este unul restrictiv, deoarece în cazul în care privarea de libertate sau restrângerea drepturilor nu va fi calificată ca fiind una gravă, persoana vinovată nu va putea fi trasă la răspundere penală. Astfel, din redacția propusă, rezultă că, în cazul unui atac generalizat, sistematic lansate împotriva unei persoane civile și în cunoștință de acest atac se permite privare de libertate sau restrângerea drepturilor fundamentale dacă aceasta nu este una gravă.</p> <p>Se recomandă excluderea caracterului discreționar al normei respective, prin excluderea cuvântului „gravă” de la art. 135/1 alin. (1) lit. c) și f).</p>	<p>4. Se acceptă.</p>
<p>5. La pct. 5, art. 137/1 alin. (2) autorul se referă la „o parte importantă a cetățenilor părții inamice” a căror drepturi și acțiuni pot fi declarate ca fiind stinse, suspendate sau inadmisibile în justiție. Formularea „a unei părți importante” este una foarte generală fiindcă nu se referă la un număr concret de cetățeni. În acest caz, se va lăsa la discreția persoanelor, care vor aplica prevederea respectivă să considere un anumit număr de cetățeni ca reprezentând o „parte importantă” sau nu, în dependență de interesul existent.</p> <p>Se recomandă a nu permite evitarea răspunderii penale pentru persoanele care au săvârșit fapta prevăzută la art. 137/1 alin. (2) datorită ambiguității formulării „a unei părți importante”. Se propune excluderea cuvintelor „sau a unei părți importante a acestora”.</p>	<p>5. Se acceptă parțial.</p>
<p>6. La pct.5, art. 137/1 alin. (1) lit. b) este sancționată fapta de jefuire a unui oraș sau unei localități luate cu asalt. Din această prevedere rezultă că, în timpul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional, jefuirea unui oraș sau a unei localități „care nu este luată cu asalt” nu va fi calificată ca infracțiune de război împotriva proprietății și altor drepturi. Potrivit art. 8 par. 2 lit. b) (xvi) din Statutul de la Roma este calificată drept infracțiune de război fapta de jefuire a unui oraș sau localități, chiar și când acestea sunt luate cu asalt.</p> <p>Se recomandă înainte cuvintelor „luate cu asalt” să se completeze cu următoarele cuvinte : „chiar și când acestea sunt”.</p>	<p>6. Se acceptă.</p>
<p>7. La pct. 5, art. 137/2 și art. 137/3 alin. (4) autorul se referă la utilizarea „intenționată” în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional a otrăvii sau a armelor otrăvitoare a metodelor de natură să cauzeze daune de prisos.... Se consideră că acțiunile de la articolele menționate pot fi săvârșite doar cu intenție, nefiind necesară menționarea expresă în dispoziția normei a acestei forme de vinovăție.</p> <p>Se recomandă excluderea cuvântului „intenționată” de la art. 137/2 și 137/3 alin. (4).</p>	<p>7. Se acceptă.</p>

	<p>8. La pct. 5, art. 137/2 lit. c) și art. 137/3 alin. (4) lit. a) este menționată acțiunea „fără discriminare” cu încălcarea dreptului internațional umanitar. Cuvintele „fără discriminare” reprezintă o traducere incorectă din engleză a cuvântului „indiscriminate” care înseamnă a acționa în mod întâmplător, fără careva deosebiri, fără a alege.</p> <p>Se recomandă substituirea cuvintelor „fără discriminare” cu cele de „în mod întâmplător”.</p>	<p>8. Se acceptă parțial.</p>
--	---	--------------------------------------